

Jacques Offenbach (1819-1880)

Jacques (Jacob) Offenbach föddes i Köln. Hans far var kantor och musklärare. 1833 antogs Offenbach som elev vid musikkonservatoriet i Paris. Hans huvudinstrument var cello och han utvecklades till virtuos på instrumentet med engagemang som musiker på olika Paris-teatrar. Parallellt med arbetet som musiker studerade Offenbach komposition hos Fromental Halévy (1799-1862).

1855 grundade Offenbach den egna teatern Bouffes-Parisiens. På denna uppfördes de följande 25 åren ett stort antal av hans egna och andras operetter. Den egna produktion kom att omfatta cirka 70 operetter. En tidig framgång var *Orfeus i underjorden* med premiär den 21 oktober 1858. Andra var *Pariserliv* (1866), *Storhertiginnan av Gerolstein* (1867) och *La Péricole* (1868). Till Offenbachs framgång bidrog ett fruktbart samarbete med bra textförfattare som t ex Henri Meilhac och Ludovic Halévy. Förutom operetter komponerade Offenbach ett stort antal franska och tyska sånger samt verk för cello och piano.

Offenbachs operetter har inte sällan en samtida politisk udd inbyggd i handlingen, då och då mer eller mindre väl maskerad i ett bekant antikt ämne. Så är t ex fallet i *Den sköna Helena* som hade urpremiär på Variétés i Paris den 17 december 1864. *Den sköna Helena* är en av de mest spelade operetterna även på svenska scener. En legendarisk *Helena* var Anna Norrie (1860-1957) som spelade rollen på Vasateatern i Stockholm redan på 1880-talet.

Bland dem som Offenbach inspirerades av i unga år var operakompositören Gaetano Donizetti (1797-1848) en av de mest betydelsefulla. Offenbach försökte också själv i början av sin bana att komponera opera men det var först under det sista levnadsåret som mästerverket *Hoffmans äventyr* kom till. Offenbach gick bort den 5 oktober 1880 och han fick därför inte själv uppleva operans uruppförande som ägde rum den 10 februari 1881 på Opéra-Comique i Paris.

Ett särskilt tack riktas till våra sponsorer vars bidrag utgjort ett ovärderligt stöd vid produktionen av *Den sköna Helena*.

Statens Fastighetsverk   **Linköpings Domkyrka**
Brunneby Musteri   **Gamla Linköping**
Östgötateatern   **AB Göta Kanal**
Musikbörsen

Paus efter första akten.

Passa på att besöka vår servering! Kaffe, te och "Landshövdingebulle".

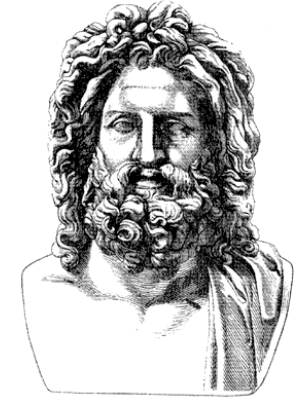
Den sköna Helena

Operett i tre akter

Musik **Jacques Offenbach**

Originaltext **Henri Meilhac** och **Ludovic Halévy**

Översättning, bearbetning och regi **Ivar Bergkwist**

Medverkande

Helena Eriksson

Helena - drottning av Sparta

Eva Magnusson

Venus - gudinna och Sunev - nyutbildad vestal

Ivar Bergkwist

Paris - prins av Troja, Akilles - prins och Ajax 1 - kung

Linus Flogell

Menelaus - kung av Sparta och Ajax 2 - kung

Fritjof Bergkwist

Amor - gud

Björn Eriksson

Zeus - övergud, Agamemnon - kung av Mykene

Musikalisk ledning och ackompanjemang

Otto Freudenthal

Premiär

Linköpings Slott den 23 juli 2004

Arrangör

Linköpings Slott

Sensus Studieförbund i Linköpings Stift

Kära teaterbesökare!

Varmt välkommen till en stunds amusan musikteater i det östgötska sommarlandskapet. Vi skall nu förflytta oss så där 2500 år bakåt i tiden och få uppleva grekiska gudar och gudinnor i ett lustspel med hisnande förvecklingar. Det kanske bör tilläggas att varje likhet med dagens händelser och personer är en ren tillfällighet.

Akt 1 - På berget Ida. *Juno, Zeus* hustru, vill bevisa att hon är vackrast av alla gudinnor. *Zeus* lurar en fåraherde på berget Ida att agera domare. Han hoppas kunna påverka herden att välja hustrun. Vinnare blir dock *Venus*. Fåraherden visar sig i verkligheten vara prins *Paris* av Troja. Som tack vill *Venus* ge *Paris* en trevlig stund men guden *Amor* kommer emellan med sin pil och får *Paris* att istället välja ”världens vackraste kvinna” - *Helena* av Sparta.

I Sparta. *Menelaus*, som rumlat om hela natten, undgår med knapp nöd att bli upptäckt av *Helena* som är hjärtligt trött på sin make *Menelaus*, men inte alls på nyheter från berget Ida där världens vackraste kvinna - det är ju hon själv - lovats bort till prins *Paris*. När så en okänd fåraherde anländer vaknar hennes gamla passion för karlar. Hon slits mellan det respektabla och lusten att ha lite kul. Fåraherden är i Sparta för att delta i en tävling som *Agamemnon* startat för att göra *Zeus* populär igen efter fiaskot på berget Ida. Lika fort som *Venus* popularitet gick i höjden dalade nämligen *Zeus*. Tävlingen vinnas av fåraherden som avslöjar vem han är. Lättade över att han är just den som utmärkt sig på Ida, bjuder kungarna in *Paris* till efterfest. *Menelaus* luras iväg på en långresa så att *Paris* i lugn och ro skall få inkassera sitt pris - ”världens vackraste kvinna” - *Helena*.

Akt 2 - I Helenas sovgemak. *Zeus* tänker minsann inte acceptera detta brott mot äktenskaps lagar. Han vänder *Menelaus* skepp så att denne återvänder just när *Paris* och *Helena* har hamnat i samma säng. När *Menelaus* avslöjar det hemska brottet mot hem och hustru måste ju kungarna hålla med honom och kastar alltså ut *Paris*, som emellertid lovar att komma tillbaka, ”eftersom han har fått en Gudinnas löfte”.

Akt 3 - På en badort. *Venus*, rasande över att någon korsat hennes planer, kastar en förbannelse över Grekland. Alla äktenskapsband går upp. *Zeus* beordrar *Agamemnon* att söka fred med *Venus*. *Agamemnon* ger *Menelaus* order att skänka sin hustru till *Venus*. ”Bara för en liten stund!” Men *Menelaus* har redan sänt bud till *Venus* för att få henne att acceptera något annat. Och så går förvecklingarna vidare mot sin upplösning men den, kära teaterbesökare, får vara en väl förborgad hemlighet till dess ni själva får uppleva den från parketten när föreställningen närmar sig sitt slut.

Björn Eriksson, landshövding i Östergötland.

Otto Freudenthal är framgångsrik tonsättare och en av vårt lands mest erfarna musiker och ackompanjatörer. Han föddes i Göteborg år 1934. Efter piano-, violin-, trumpet-, trombone- och tubastudier debuterade han år 1947 som pianist i en av Mozarts pianokonsert. Efter kompletterande pianostudier i England följde år 1956 en kritikerrosad London-debut i Wigmore Hall. Under 1950-talet genomförde Freudenthal omfattande konsertresor över hela Europa. Från 1961 och tolv år framåt var han personlig och musikalisk assistent till den tyske dirigenten Dr Otto Klemperer. Efter dennes bortgång 1973 arbetade Freudenthal i Paris med en filmdokumentation av Klemperers liv. Han återvände till Sverige år 1974 och har sedan dess varit verksam som kompositör, dirigent, opera- och konsertproducent m m. För det omfattande musiklivet i Linköping har Otto Freudenthal haft en central och avgörande betydelse.

Helena Eriksson är lyrisk-dramatisk sopran med mångårig professionell erfarenhet av musik och teater. Hon har bl a verkat som kyrkosångerska, vid Stockholms Operettensemble som sångerska, vid Riksteatern samt som informatör vid Kungliga filharmonien i Stockholm. Hon har även arbetat som kulturjournalist och varit vikarierande informationschef vid Norrköpings symfoniorkester. Sedan flytten till Östergötland 1996 har hon givit ett stort antal konserter runt om i länet och även på många andra sätt djupt engagerat sig i dess kulturliv. Bl a var hon ordförande i Teater- och Musikkommittén till 700-årsjubileet av Den Heliga Birgittas födelse. Helena Eriksson är initiativtagare till de operettuppsättningar där *Den sköna Helena* nu är den fjärde i ordningen. I augusti skall hon framträda vid en musikfestival i Wales tillsammans med tenoren Iwar Bergkwist och pianisten Otto Freudenthal samt under hösten spela värdshusvärdinnan Josepha i *Vita Hästen* på Lilla Teatern i Norrköping.

Iwar Bergkwist är tenor och uppvuxen i Rystad strax utanför Linköping. Han genomgick Operahögskolan i Göteborg 1978-81 och är sedan 1981 anställd vid Stora Teatern och Göteborgsoperan. 1999-2002 var han rektor för Teater- och Operahögskolan i Göteborg. Iwar Bergkwist är även verksam som framgångsrik översättare av musikdramatik vid ett flertal av landets operainstitutioner, däribland Vadstena-Akademien, där han sommaren 1999 verkade som både regissör, översättare och librettist. Vid Vadstena-Akademien har han också tidigare framträtt som sångare. Iwar Bergkwist har skrivit librettot till *Den sköna Helena* samt till de tidigare sommaruppsättningarna i Östergötland - *Den glada Blanka* och *Silverkatten*.

Eva Magnusson är lyrisk sopran. Efter sångpedagogexamen vid Stockholms Musikpedagogiska Institut samt sång- och musikdramatisk utbildning hos privata lärare är hon sedan 1988 flitigt anlitad inom den lättare musikdramatiska teatern. Hon har ett flertal större operettroller och mer än 2500 musikteaterföreställningar bakom sig. År 2000 erhöll hon utmärkelsen *Årets Operettartist*. Eva Magnusson medverkar ofta i konserter och hon har t ex framträtt med Stockholms Operettensemble i över 300 av de omtyckta sommarkonserterna på Hallwylska Palatset i Stockholm. Hon har ägnat den legendariske österrikiske kompositören Robert Stolz ett alldeles särskilt intresse och för sina insatser tilldelades hon år 1995 *The International Robert Stolz Society Diploma of Honour*. Vid sidan av den egna sången undervisar Eva Magnusson i sång och musik vid såväl Franska Skolan i Stockholm som privat. Närmast efter sin medverkan i *Den sköna Helena* ger Eva Magnusson en konsert i Kungsträdgården i Stockholm tillsammans med anrika Karlbergs FBU-musikkår varefter hon tillsammans med musikkåren reser på en konsertturné till Österrike.

Linus Flogell, baryton, är född i Linköping där han också tillbringade sin barn- och ungdomstid. Han studerar nu vid Operahögskolan i Stockholm för Arne Lundmark. Tidigare har han i tre år studerat klassisk sång för Gunnar Forshufvud vid Musikhögskolan i Göteborg. Trots sina unga år har Linus Flogell redan medverkat i ett stort antal uppsättningar t ex *Läderlappen*, *Mahagony*, *Candide*, *Trollflöjten*, *Figaros Bröllop* och *Ariodante*. Han har också tidigare medverkat i sommaroperetterna *Silverkatten* (2002) och *Den Glada Blanka* (2003). Han är också ofta anlitad som kyrkosångare. Linus Flogell tilldelades 2003 Linköpings Kommun Kulturstipendium.